

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีการรวมกลุ่มกันตามสภาพพื้นที่ในการผลิตและมีการทำการตลาดร่วมกัน ส่วนในด้านการผลิตยังเป็นลักษณะต่างคนต่างผลิต ไม่มีการวางแผนในการผลิตร่วมกัน ก่อให้เกิดปัญหาความไม่สม่ำเสมอของปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดทำให้ราคาและรายได้ของเกษตรกรไม่แน่นอนและมีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างไม่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแผนการผลิตที่เหมาะสมในการตัดสินใจเลือกปลูกพืช ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการผลิตผักปลอดภัยที่เหมาะสม และทำให้กลุ่มเกษตรกรใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากสภาพการผลิตในปี 2550 ของกลุ่มเกษตรกรพบว่า กลุ่มเกษตรกรผักปลอดภัยบ้านแม่แฝกใหม่มีพื้นที่การเพาะปลูก 32 ไร่โดยอยู่ในเขตชลประทานทั้งหมด สามารถปลูกพืชได้ 3 ฤดูต่อปี พืชที่ทำการผลิตมีจำนวน 15 ชนิดคือ ผักบั้ง ผักกวางตุ้ง ผักกวางตุ้งฮ่องเต้ ผักคะน้า ถั่วฝักยาว ผักกาดขาว ผักชี ต้นหอม มะเขือ พริก กะหล่ำ กะหล่ำดอก แดงกวา ข้าวโพดฝักอ่อน และบวบ โดยพืชผักที่มีต้นทุนเงินสดสูงสุดคือ ผักชี ซึ่งมีต้นทุน 2,220 บาท/ไร่ รองลงมาคือ พริก 2,160 บาท/ไร่ และต้นหอม 1,890 บาท/ไร่ ส่วนพืชผักที่ให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดสูงสุดคือ กวางตุ้งฮ่องเต้ 48,894 บาท/ไร่ รองลงมาคือ แดงกวา 48,370 บาท/ไร่ ส่วนกลุ่มเกษตรกรทางเล็บบ้านน้ำแพร่ มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด 82.5 ไร่โดยแยกเป็นที่ดินในเขตชลประทาน 75 ไร่ และอยู่ในเขตน้ำฝน 7.5 ไร่ สามารถทำการผลิตได้ 3 ฤดูต่อปีเช่นกันพืชผักที่กลุ่มทำการผลิตมีทั้งหมด 20 ชนิด ได้แก่ ผักบั้ง ผักกวางตุ้ง ผักกวางตุ้งฮ่องเต้ ผักกาดคอก ผักกาดหอม ผักคะน้า ถั่วฝักยาว ผักกาดขาว ผักชี ต้นหอม มะเขือ พริก กะหล่ำ แครอท หัวไชเท้า กะหล่ำดอก ฟักทอง ข้าวโพดฝักอ่อน และบวบ โดยพืชผักที่มีต้นทุนเงินสดในการผลิตรวมสูงที่สุดคือ ผักชี เช่นกัน โดยมีต้นทุนเงินสดเท่ากับ 1,865 บาทต่อไร่ รองลงมาคือ ฟักทอง 1,450 บาท/ไร่และพริก 1,350 บาท/ไร่ ด้านพืชผักที่ให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดสูงสุดคือ ผักกาดคอก ให้ผลตอบแทนเท่ากับ 54,250 บาท/ไร่ รองลงมาคือ ผักกาดหอม 50,450 บาท/ไร่ และพืชผักที่ให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดน้อยที่สุดคือ บวบ ให้ผลตอบแทนเท่ากับ 24,750 บาท/ไร่

จากการพิจารณาต้นทุนเงินสดของทั้งสองกลุ่ม จะเห็นได้ว่าต้นทุนในการผลิตผักปลอดภัยของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดสารพิษบ้านแม่แฝกใหม่โดยเฉลี่ยมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรทางเลือกบ้านน้ำแพร่ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การผลิตผักของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดสารพิษบ้านแม่แฝกใหม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิต ขณะที่กลุ่มเกษตรกรทางเลือกบ้านน้ำแพร่ไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตเลย

ผลการวิเคราะห์แผนการผลิตที่เหมาะสม ของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษบ้านแม่แฝกใหม่ พบว่า แผนการผลิตที่เหมาะสมทำให้กลุ่มมีรายได้นือต้นทุนเงินสดรวมเท่ากับ 4,015,738 บาท หรือมีรายได้นือต้นทุนเงินสดเฉลี่ย 125,491 บาทต่อไร่ต่อปี แผนการผลิตที่เหมาะสมในช่วงฤดูฝนจะเลือกปลูกผักกาดขาวมากที่สุด 11.5 ไร่ รองลงมาคือ ผักคะน้า 2.80 ไร่ และ ผักกะหล่ำ 2.33 ไร่ โดยใช้ที่ดินที่มีอยู่ในการผลิตทั้งหมด 32 ไร่ และใช้แรงงานครัวเรือนในกิจกรรมการเตรียมดิน และปลูก 100.90 วันทำงาน ในกิจกรรมการดูแลและกำจัดวัชพืช 871.20 วันทำงาน กิจกรรมรดน้ำ และให้ปุ๋ย 768 วันทำงาน กิจกรรมเก็บเกี่ยวผลผลิต 64 วันทำงาน และกิจกรรมตัดแต่งคัดบรรจุ 64 วันทำงาน ซึ่งพบว่าแรงงานในครัวเรือนของกลุ่มนั้นเพียงพอต่อการผลิตจึงไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่มเติม ส่วนกิจกรรมการผลิตทั้งหมดนั้นใช้เงินทุนของตัวเอง 18,770 บาท กู้กองทุนหมู่บ้าน 31,093 บาท ส่วนแผนการผลิตที่เหมาะสมในช่วงฤดูหนาวของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษบ้านแม่แฝกใหม่พบว่า แผนการผลิตที่เหมาะสมจะเลือกปลูก ผักบุงมากที่สุด 10.82 ไร่ รองลงมาคือ ผักคะน้า 2.85 ไร่ และ ผักกะหล่ำ 2.24 ไร่ ตามลำดับ ส่วนการใช้แรงงานในครัวเรือนพบว่า มีการใช้แรงงานในการผลิตเท่ากับในช่วงฤดูฝน ด้านการใช้เงินทุนพบว่าในช่วงฤดูหนาวนี้ได้ใช้เงินทุนไปเท่ากับ 43,304 บาท มีเงินทุนเหลือ 1,381,472 บาทจากเงินทุนที่โอนมาจากในช่วงฤดูฝน และเมื่อขายผลผลิตในฤดูหนาวแล้วรวมกับเงินทุนที่เหลือทำให้มีเงินทุนโอนไปใช้ในฤดูร้อนเท่ากับ 2,790,463 บาท ส่วนแผนการผลิตที่เหมาะสมในฤดูร้อนแนะนำให้ปลูกผักบุงมากที่สุด 7.92 ไร่ รองลงมาคือ ผักคะน้า 3.50 ไร่ และ กะหล่ำดอก 2.64 ไร่ ตามลำดับ ส่วนการใช้แรงงานในครัวเรือนพบว่า มีการใช้แรงงานในการผลิตเท่ากับ 2 ฤดูที่ผ่านมา ซึ่งแรงงานในครัวเรือนเพียงพอต่อการผลิต จึงไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่มเติมเช่นกัน แผนการผลิตฤดูร้อนมีการใช้เงินทุนในการผลิต 45,158 บาท และมีรายได้นือต้นทุนเงินสดในฤดูร้อนเท่ากับ 1,181,971 บาท

ส่วนแผนการผลิตผักปลอดภัยที่เหมาะสมของกลุ่มเกษตรกรทางเลือกบ้านน้ำแพร่ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แผนการผลิตที่เหมาะสมที่ได้จากการวิเคราะห์จะทำให้กลุ่มมีรายได้นือต้นทุนเงินสดเท่ากับ 11,543,908 บาท หรือมีรายได้นือต้นทุนเงินสดเฉลี่ย 139,926 บาทต่อไร่ต่อปี แผนการผลิตที่เหมาะสมในช่วงฤดูฝนแนะนำให้ผลิตผักกาดคอกยมากที่สุด 25.74 ไร่ รองลงมาคือ คะน้า 8.92 ไร่ และ กะหล่ำ 6.89 ไร่ ตามลำดับ โดยใช้ที่ดินในการผลิตอยู่ใน

เขตชลประทาน 75 ไร่และที่ดินในเขตน้ำฝนอีก 7.5 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินทั้งหมดที่กลุ่มมีอยู่ ด้านกิจกรรมการใช้แรงงานพบว่า มีการใช้แรงงานในครัวเรือนในกิจกรรมการเตรียมดินและปลูก 253.48 วันทำงาน ในกิจกรรมการดูแลกำจัดวัชพืช 943.72 วันทำงาน ในกิจกรรมรดน้ำและให้น้ำ 1,200 วันทำงาน ในกิจกรรมการเก็บเกี่ยว 165 วันทำงานและกิจกรรมตัดแต่งคั้ดบรรจุอีก 165 วันทำงาน ในกิจกรรมการผลิตทั้งหมดใช้ทุนตัวเอง 23,200 บาท และกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน 14,846.70 บาทแผนการผลิตที่เหมาะสมในฤดูหนาวของกลุ่มเกษตรกรทางเลือกบ้านน้ำแพร่แนะนำให้ปลูกผักกาดขาวมากที่สุด 27.69 ไร่ รองลงมาคือคะน้า 8.92 ไร่ และกะหล่ำ 7.18 ไร่ โดยใช้ที่ดินในเขตชลประทานและในเขตน้ำฝนจนหมด จำนวน 82.5 ไร่ ด้านกิจกรรมการใช้แรงงานในครัวเรือนพบว่ามีการใช้แรงงานในจำนวนที่เท่ากับแรงงานที่ใช้ในฤดูฝนและมีแรงงานครัวเรือนเพียงพอ ไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม เงินทุนที่ใช้ในกิจกรรมการผลิตเท่ากับ 39,532.60 บาท ส่วนแผนการผลิตที่เหมาะสมในฤดูร้อนพบว่า แบบจำลองเลือกปลูกผักบั้งมากที่สุด 34.77 ไร่ รองลงมาผักคะน้าและกะหล่ำมีพื้นที่ผลิตเท่ากันคือ 8.61 ไร่ โดยใช้ที่ดินในเขตชลประทานและในเขตน้ำฝนจนหมด จำนวน 82.5 ไร่ ด้านกิจกรรมแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ทำการผลิตพบว่ามีจำนวนการใช้แรงงานเท่ากับแรงงานที่ใช้ใน 2 ฤดูแรกและมีแรงงานเพียงพอ ไม่มีการจ้างแรงงานเพิ่ม เงินทุนที่ใช้ในกิจกรรมการผลิตเท่ากับ 65,635.18 บาท มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดในฤดูร้อนเท่ากับ 4,163,932 บาท

เมื่อเปรียบเทียบสภาพการผลิตเดิมของกลุ่มเกษตรกรผักปลอดสารพิษบ้านแม่แฝกใหม่กับแผนการผลิตที่เหมาะสมที่ได้จากแบบจำลอง พบว่า ในช่วงฤดูฝน กลุ่มควรลดการผลิตผักบั้งลงให้เหลือ 1.2 ไร่ กวางตุ้ง 1.10 ไร่ กวางตุ้งฮ่องเต้ 1 ไร่ คะน้า 2.8 ไร่ ถั่วฝักยาว 1.4 ไร่ ผักชี 0.49 ไร่ ต้นหอม 0.45 ไร่ มะเขือ 1.03 ไร่ พริก 1.36 ไร่ กะหล่ำ 2.33 ไร่ กะหล่ำดอก 2.01 ไร่ แดงกวา 1.98 ไร่ และบวบ 1.6 ไร่ และหันไปเพิ่มพื้นที่ปลูก ผักกาดขาวเป็น 11.5 ไร่และข้าวโพดฝักอ่อน 1.67 ไร่ ส่วนในฤดูหนาวแผนการผลิตที่เหมาะสมได้แนะนำว่าควรเพิ่มการผลิตผักบั้งขึ้นเป็น 10.82 ไร่และลดพื้นที่การผลิตพืชอื่นลง เช่น คะน้า 2.85 ไร่ กะหล่ำ 2.24 ไร่ เป็นต้น ส่วนในฤดูร้อนแผนการผลิตที่เหมาะสมแนะนำว่า ควรเพิ่มการผลิตผักบั้ง 7.92 ไร่ แดงกวา 2.34 ไร่และข้าวโพดอ่อน 2.22 ไร่ จะทำให้รายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกลุ่มเพิ่มขึ้นจากสภาพการผลิตเดิมในปี 2550 อีก 667,644.64 บาทต่อปี

ส่วนการเปรียบเทียบสภาพการผลิตเดิมของกลุ่มเกษตรกรทางเลือกบ้านน้ำแพร่กับแผนการผลิตที่เหมาะสม พบว่า ในช่วงฤดูฝน กลุ่มควรหันมาผลิตผักกาดคอก 25.74 ไร่และผักคะน้า 8.92 ไร่ ส่วนในฤดูหนาวควรปลูกผักคะน้า 8.92 ไร่และผักกาดขาวเพิ่มขึ้นเป็น 27.69 ไร่ ส่วนในฤดูร้อนกลุ่ม

ควรเพิ่มการผลิตผักบุงเป็น 34.77 ไร่ ผักคะน้า 8.61 ไร่ ซึ่งจะทำให้รายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกลุ่มเกษตรกร เพิ่มขึ้นจากสภาพการผลิตเดิมเท่ากับ 1,074,569 บาทต่อปี

ส่วนการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของปริมาณผลผลิตที่ลดลง อันเนื่องจากพื้นที่ที่มีความเสี่ยงด้านการระบาดของโรคและแมลง ผลการวิเคราะห์ พบว่า เมื่อลดปริมาณผลผลิตลงร้อยละ 15 และร้อยละ 30 จะทำให้ พื้นที่เพาะปลูกพืชต่างๆ พบว่าผลผลิตกลุ่มเกษตรกรผักปลอดสารพิษแม่แฝกใหม่ ในฤดูฝน พื้นที่การปลูกผักกาดขาวลดลงเหลือ 7.88 ไร่ แต่พื้นที่ปลูกผักชนิดอื่นเพิ่มขึ้นทุกชนิด ในฤดูหนาวและฤดูร้อนพืชผักที่มีพื้นที่การผลิตลดลงคือผักบุงลดลงเหลือ 6.38 ไร่จากแผนการผลิตที่เหมาะสม ส่วนด้านพืชอื่นๆพบว่าพื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นจากแผนการผลิตที่เหมาะสม ซึ่งทำให้มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดลดลง 3,383,658 บาทต่อปี และเมื่อการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตลดลงเป็นร้อยละ 30 พบว่าในฤดูฝน พื้นที่การผลิตผักกาดขาวลดลงเหลือ 3.12 ไร่ฤดูหนาวและฤดูร้อนพื้นที่ผลิตผักบุงลดลง 6.38 ไร่ และ 1.76 ไร่ ตามลำดับ ส่วนพื้นที่ผลิตผักชนิดอื่นเพิ่มขึ้นทั้งหมดในทุกฤดู จากการเปลี่ยนแปลงผลผลิตต่อไร่ในอัตราร้อยละ 30 นี้ส่งผลให้ รายได้เหนือต้นทุนเงินสดลดลงเหลือ 2,544,642 บาทต่อปี ปริมาณผลผลิตกลุ่มเกษตรกรทางเลื่อกบ้านน้ำแพร่ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตพบว่า พื้นที่การผลิตพืชชนิดต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้คือ ณ ระดับการเปลี่ยนแปลงอัตราปริมาณผลผลิตลดลงร้อยละ 15 พื้นที่ผลิตผักการดอยลดลงในฤดูฝน 19.21 ไร่ ส่วนฤดูหนาวพื้นที่ผลิตผักกาดขาวลดลงเหลือ 20.11 ไร่ และฤดูร้อน พื้นที่ผลิตผักบุงลดลงเหลือ 12.56 ไร่ ส่วนพื้นที่ผลิตพืชอื่นเพิ่มขึ้นในทุกฤดู ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การผลิตนี้ส่งผลให้รายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกลุ่มเกษตรกร ลดลงจากแผนการผลิตที่เหมาะสมเหลือเพียง 9,271,731 บาทต่อปี ด้านการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตลดลงอัตราร้อยละ 30 พบว่าในฤดูฝนพื้นที่ผักกาดดอยลดลง 4.63 ไร่ ฤดูหนาว พื้นที่ผลิตผักกาดขาวลดลง 7.14 ไร่และในฤดูร้อนพื้นที่ผลิตผักบุงลดลง 8.65 ไร่ ส่วนพืชผักชนิดอื่นๆนั้น มีพื้นที่การผลิตเพิ่มขึ้น เมื่อปริมาณผลผลิตลดลงร้อยละ 30 ส่งผลให้รายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกลุ่มเกษตรกร ลดลงเหลือ 7,406,583 ต่อปี

6.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

แผนการผลิตที่เหมาะสม จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้กลุ่มเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดสูงกว่าสภาพการผลิตจริงของกลุ่ม แต่การที่จะนำแผนการผลิตที่เหมาะสมไปใช้ในการผลิตจริงของกลุ่มเกษตรกรนั้นต้องคำนึงถึง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การตลาดและสังคมอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ความรู้ความเข้าใจของหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรที่จะนำแผนการผลิตที่เหมาะสมไปปรับใช้กับการวางแผนของกลุ่มหรือควรจะมีการประชุมกลุ่มเพื่อจัดสรรพื้นที่การผลิตให้สมาชิกแต่ละคนก่อนการผลิต จากแผนการผลิตที่เหมาะสมจะเห็นว่าการผลิตพืชผักบางชนิดในจำนวนมากขึ้น ทางกลุ่มอาจมีปัญหาในการจัดการด้านการตลาดถ้าผลผลิตออกมามากเกินกว่าที่ตลาดเดิมของกลุ่มจะรองรับได้ กลุ่มเกษตรกรจึงควรหาตลาดใหม่ๆ เพื่อรองรับผลผลิตเพิ่มเติมด้วย ในด้านแรงงานครัวเรือนนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อทำการผลิตตามแผนการผลิตที่เหมาะสมแล้วยังมีแรงงานในครัวเรือนเหลือเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงขอเสนอแนะให้กลุ่มเกษตรกรหาวิธีทางในการใช้แรงงานครัวเรือนที่มีอยู่ให้เต็มที่ โดยการทำกิจกรรมเพิ่มเติม เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตของกลุ่ม อันได้แก่ การนำผลผลิตผักที่ได้มาแปรรูปเพิ่มมูลค่าอีกทางหนึ่งด้วย ส่วนในด้านพันธุ์พืชที่นำมาเพาะปลูกควรเป็นพันธุ์พืชที่ต้านทาน โรคได้ดีเพื่อต้านทาน โรคและแมลงที่จะเข้าทำลาย

ผลจากแผนการผลิตผักปลอดภัยที่เหมาะสมของทั้งสองกลุ่มที่ศึกษาแสดงให้เห็นว่าถ้าทางกลุ่มผู้ผลิตผักปลอดภัยมีการวางแผนรวมกันในระดับกลุ่มจะทำให้รายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกลุ่มเกษตรกรทั้งกลุ่มสูงขึ้น ดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรด้านการผลิต ช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรในการวางแผนด้านการผลิตให้สอดคล้องกับการตลาดของกลุ่มเกษตรกรด้วย อันจะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยมีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นแรงจูงใจในการผลิตผักปลอดภัยให้กับผู้บริโภคต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยนั้นยังขาดการเก็บรวบรวมจากองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ต้นทุนและผลตอบแทน ผลผลิตต่อไร่ ราคา เป็นต้น จึงทำให้การรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ต้องมีการเก็บข้อมูลโดยการออกแบบสอบถามสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มและหัวหน้ากลุ่มเกษตรกรที่ศึกษาโดยตรง จึงจะทำให้ได้ข้อมูลตรงตามต้องการ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ลิเนียร์โปรแกรมมิ่งเข้ามาช่วยเพื่อหาแผนการผลิตที่เหมาะสมโดยใช้โปรแกรม WIN Q วิเคราะห์ข้อมูลซึ่งโปรแกรมนี้มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถวิเคราะห์แบบจำลองที่มีกิจกรรมเกินกว่า 200 กิจกรรมได้แต่แบบจำลองที่ได้ศึกษานี้มีจำนวนกิจกรรมในแบบจำลองน้อยกว่า 200 กิจกรรม เมื่อใดที่กิจกรรมในแบบจำลองมีมากกว่า 200 กิจกรรมแล้วควรใช้โปรแกรม LINDO วิเคราะห์ข้อมูลแต่โปรแกรม LINDO ก็มีความยุ่งยากในการวิเคราะห์ก็จะต้องทำแบบจำลองให้เป็นรูปแบบสมการก่อนนำไปวิเคราะห์ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปผู้ศึกษาจึงควรเลือกโปรแกรมที่จะนำมาวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับแบบจำลองเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการวิเคราะห์

ในการศึกษาแผนการผลิตที่เหมาะสมของพืชผักปลอดภัยนั้น ควรมีการเก็บข้อมูลให้ละเอียดที่สุดเพื่อผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไม่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริง และในส่วนของกิจกรรมต่างๆ เช่น การจำแนกชนิดของพันธุ์พืชควรมีการจำแนกพันธุ์พืชแต่ละชนิดออกด้วยเพราะพันธุ์พืชมีส่วนสำคัญต่อปริมาณผลผลิต ซึ่งจะส่งผลต่อแผนการผลิตที่เหมาะสมด้วย

ประเด็นการวางแผนการผลิตผักปลอดภัยภายใต้ความเสี่ยงนั้นก็เป็นที่ควรที่จะศึกษาต่อไป แต่เนื่องจากข้อมูลในด้านปริมาณผลผลิตและราคาผักปลอดภัยนั้นยังไม่มีเก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ ไว้เป็นรายปี จึงทำให้ขาดข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ด้านความเสี่ยง ดังนั้นในอนาคตหากมีข้อมูลที่เพียงพอก็ควรที่จะศึกษาในหัวข้อนี้ต่อไป